

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298 7033

Міністру юстиції України
Денису МАЛЮСЬЦІ

Офіс Генерального прокурора
(до відома)

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Дніпровська установа виконання покарань (№ 4)», у якій на час відвідування НППМ утримувались 1637 ув'язнених та засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 03 травня 2023 року відвідування державної установи «Дніпровська установа виконання покарань (№ 4)» (далі – ВК, Установа), як місця несвободи, для виконання функцій національного превентивного механізму, групою НППМ виявлені суттєві недоліки у діяльності Установи.

Частиною другою статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (далі – Закон) визначено, що основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є ізоляція осіб, взятих під варту, постійний нагляд за ними і роздільне тримання їх у порядку, передбаченому статтею 92 Кримінально-виконавчого Кодексу (далі – КВК України) та статтею 8 Закону. У порушення зазначених норм в Установі мають місце випадки порушення вимог щодо роздільного тримання ув'язнених. Зокрема, раніше засуджені особи

утримуються з раніше не судимими, що може призвести до конфліктів серед утримуваних осіб, спричинення ними самоушкоджень та вчинення злочинів під час їх утримання в Установі.

Так, під час вивчення камерних карт утримуваних осіб встановлено, що в камері № 918 утримувався вперше притягнутий до кримінальної відповідальності Д. разом із Р., який раніше притягувався до кримінальної відповідальності. Аналогічні порушення також встановлено в камерах №№ 200, 201, 208, 1048, 1059.

Виявлений факт свідчить, що адміністрацією Установи не здійснюється на належному рівні контроль за розміщенням в'язнів з урахуванням сучасних методів організації належного нагляду та принципів динамічної безпеки, що призводить до порушення прав на особисту безпеку.

Незважаючи на рекомендації, надані під час проведення попереднього відвідування, в Установі продовжують порушуватись вимоги статті 11 Закону, правила 10 Мінімальних стандартних правил, затверджених резолюцією Організації Об'єднаних Націй 31 липня 1957 року, та пункту 18.1 Європейських пенітенціарних правил в частині дотримання норми площі в камері для однієї, взятої під варту особи, яка в окремих камерах менша 2,5 м² для ув'язнених осіб.

Зокрема, на момент відвідування в камері № 902 утримувалось 6 осіб. Згідно наданого Акту вимірювання житлової площі приміщень Установи, площа камери (без санвузла) становить 13,7 м² та розрахована на тримання 5 осіб. Фактична норма площі на одного ув'язненого на день відвідування складала 2,28 м².

В камері № 303 утримувалось 23 особи. Згідно наданого Акту вимірювання житлової площі приміщень Установи, площа камери (без санвузла) становить 50,7 м² та розрахована на тримання 20 осіб. Фактична норма площі на одного ув'язненого на день відвідування складала 2,2 м².

Аналогічні порушення також виявлені в камерах №№ 200, 202, 402, 908, 913, 914, 916, 917, 918, 932, 935, 938, 940.

Представники Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК), під час свого візиту до України 2009 року, відвідали Установу та в подальшому надали рекомендацію докласти зусиль до зменшення переповненості у камерах та забезпечення не менше 4 м² житлової площі на одного ув'язненого в багатомісних камерах (Доповідь КЗК від 23 листопада 2011 року (СРТ/Inf (2011)29).

Європейським судом з прав людини також неодноразово констатувались порушення статті 3 (заборона катування) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку переповненістю та незабезпеченням належної житлової площі на одного ув'язненого у державній установі «Дніпровська установа виконання покарань (№4)» («Горбатенко проти України», «Сукачов проти України»).

Невжиття заходів щодо виконання рекомендацій КЗК та незабезпечення в Установі належної житлової площі на одного ув'язненого, навіть за національним законодавством (не менше 2,5 м²), буде призводити до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини на підставі порушень статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів, як моральної компенсації за перебування у таких умовах.

Також було встановлено, що не зважаючи на рекомендації, надані під час попереднього відвідування, в приміщенні збірного відділення продовжує функціонувати металева камера у вигляді клітки.

Факти порушень прав затриманих осіб, яких утримували в місці, обгородженому металевими прутами, з перекриттям з дроту (металева клітка) вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини («справа Свинарєнко і Сляднєв проти Росії»), який також відзначав «саме по собі тримання підсудного в металевій клітці з урахуванням його об'єктивно принизливого характеру не відповідає нормам цивілізованої поведінки в демократичному суспільстві, є приниженням людської гідності і порушує статтю 3 Конвенції».

В порушення вимог Глави 4 Розділу IX Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), ув'язнені та засуджені не забезпечуються належними побутовими умовами. Зокрема, частина відвіданих камер установи (№№ 215, 216, 217, 218, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 411, 412, камерні приміщення збірного відділення) потребують проведення поточного ремонту. Стіни та стеля зазначених камер вологі та вкриті пліснявою, в окремих камерах сантехнічне обладнання фізично зношене, перебуває в антисанітарному стані та потребує заміни.

В Установі порушуються права в'язнів на приватність. Зокрема в окремих камерах ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує особистого простору в'язням. Туалети не обладнані дверцятами, у зв'язку із чим в'язні змушені їх завішувати речами для усамітнення, що може розцінюватися як поведіння, що принижує людську гідність.

У камерах №№ 307, 412 та інших неналежно обладнано вентиляцію, оскільки відчувається застоєне повітря.

В Установі продовжується негативна практика порушення вимог Порядку забезпечення, обліку та експлуатації меблів, інвентарю і предметів господарчого призначення та норм їх забезпечення і експлуатації в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах Державної пенітенціарної служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5, зокрема, у камерах відсутні бачки із питною кип'яченою водою, у зв'язку із чим в'язні вживають воду із централізованої водопровідної мережі.

У порушення пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО, із 17 прогулянкових двориків 8-го корпусного відділення тільки 2 дворики обладнані спортивним інвентарем для занять фізичними вправами (перекладина, бруси).

Незважаючи на рекомендації, надані під час проведення попереднього відвідування, їжу продовжують доправляти до режимних корпусів у пластикових відрах, хоча Установа забезпечена відповідними термосами.

Під час відвідування збірного відділення Установи встановлено, що до Книги чергувань по збірному відділенню (далі – Книга) та Журналу обліку продуктів харчування, що видаються ув'язненим і засудженим перед відправленням за межі СІЗО (далі – Журнал), які передбачені ПВР СІЗО, вноситься неправдива інформація.

Так, в камерному приміщенні збірного відділення перебувала ув'язнена, в ході спілкування з якою о 12.00 годині групою НПМ встановлено, що вона чекає на конвоювання до суду з 09.00 години, проте до Книги внесено запис, що вона вибула з приміщення збірного відділення о 10.00 годині. Тобто, у порушення пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО, ув'язнена утримувалась у приміщеннях збірного відділення більше двох годин. Відповідно до Книги внесена неправдива інформація.

Крім того, посадовими особами Установи до Журналу було внесено інформацію про отримання ув'язненою продуктів харчування, що видаються ув'язненим і засудженим перед відправленням за межі Установи. Однак, зазначену інформацію ув'язнена не підтвердила.

В Установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. Зокрема, розетки та подовжувачі, якими користуються засуджені та ув'язнені, перебувають у незадовільному стані, електродроти оголені, з'єднання жил проводів здійснено без ізоляції, що може призвести до ураження ув'язнених електричним струмом та становить загрозу для життя та здоров'я утримуваних осіб та персоналу Установи.

Стеля камерного приміщення № 4 збірного відділення перебуває в аварійному стані, що може призвести, у разі неконтрольованої руйнації, до травмування утримуваних осіб. Згідно записів в Книзі до зазначеного камерного приміщення постійно розміщуються ув'язнені.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу Установи, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема:

1.1. Забезпечити дотримання встановленої норми площі з розрахунку для однієї засудженої особи згідно вимогам статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (Далі – Закон), правила 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 18.1 Європейських пенітенціарних правил;

1.2. Демонтувати металеві клітки в режимних корпусах;

1.3. Забезпечити дотримання вимог статті 8 Закону в частині роздільного тримання ув'язнених та засуджених;

1.4. Забезпечити ув'язнених та засуджених належними побутовими умовами відповідно до вимог Глави 4 Розділу IX Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО). Зокрема провести поточний ремонт камер, замінити фізично зношене сантехнічне обладнання, обладнати камери належною вентиляцією.

1.5. Забезпечити дотримання прав засуджених на приватність відповідно до статті 8 Європейської конвенції з прав людини;

1.6. Забезпечити наявність бачків із питною кип'яченою водою відповідно до вимог Порядку забезпечення, обліку та експлуатації меблів, інвентарю і предметів господарчого призначення та норм їх забезпечення і експлуатації в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах Державної пенітенціарної служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5;

1.7. Обладнати прогулянкові дворики спортивним інвентарем для занять фізичними вправами згідно з вимогами пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО;

1.8. Забезпечити належне ведення Журналу обліку продуктів харчування, що видаються ув'язненим і засудженим перед відправленням за межі СІЗО та Книги чергувань по збірному відділенню, які передбачені ПВР СІЗО;

1.9. Забезпечити дотримання вимог пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО щодо строку розміщення ув'язнених та засуджених у приміщеннях збірного відділення;

1.10. Провести службове розслідування щодо виявлених під час відвідування фактів порушення адміністрацією Установи вимог ПВР СІЗО;

1.11. Забезпечити дотримання вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

4. Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт за результатами відвідування державної установи «Дніпровська установа виконання покарань (№ 4)» на 8 арк.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Паршакова О. (050)-967-95-51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№4176.2/23/39.1 від 12.05.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 12.05.2023 14:06
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300